

Pomladna opazovanja v naravi

// Danilo Bevk, Tomi Trilar, Al Vrezec, Petra Vrh Vrezec

v gozdu

Veliki detel (*Dendrocopos major*)

Spomladi vsi nestrpno pričakujemo ptičje žvrgolenje, ki bo naznanilo dokončen odhod zime. A vsa ptičja oglašanja ne nastajajo v grlu. Veliki detel je skupaj z drugimi vrstami iz družine žoln specialist v bobnanju. Bobna po votlih vejah in debelih dreves, lahko pa tudi na drugih novodobnih plehnatih ozvočevalnikih, in s tem obvešča druge detle, da je to območje njegovo, svoji družici pa, da je prišel čas za ženitovanje. Vendar pa se ta čas razživi tudi druge žolne in detli s podobnimi bobnarskimi navadami, zato bodimo pozorni tudi na značilen klic, po katerem lahko brez dvoma določimo vrstno pripadnost. foto: Matej Vranič

ob vodi

Čopasti ponirek (*Podiceps cristatus*)

Videti pomladno ženitovanje čopatega ponirka je nepozabno doživetje! Domiselne igre svatovskega plesa zaljubljenega para vključujejo plavanje drug proti drugemu, sočasne potope, dotikanje prsi ob prsi, oglašanje, stresanje z glavo in še kaj. Samec in samica pri tem plavata z naježenim naglavnim in vratnim okrasjem, med tem pa v kljunu pogosto držita gnezditveno gradivo. Če letos ne želite zamuditi predstave brez primere, se lahko odpravite na zadrževalnik Medvedce, Račke ribnike ali Cerkniško jezero, kjer jih gnezdi največ pri nas, lahko pa poskusite srečo tudi na drugih večjih vodnih telesih po Sloveniji. foto: Gregor Bernard

Spomladanska torilnica (*Omphalodes verna*)

Spomladanska torilnica je ena najzgodnejših rastlin, ki pokaže svoje barve v počasi prebujajočem se gozdu. Torilnica se s svojimi nebesno modrimi cvetovi še posebno izkaže. Razširja se z močno plazečo koreniko in pritlikami, ki ustvarijo novo rastlino. Uspeva na senčnih gozdnih tleh po vsej Sloveniji, še posebej pa je številna v dinarskem bukovem gozdu. Pravzaprav je spomladanska torilnica v dinarski bukovi združbi značilnica skupaj z bukvi (*Fagus sylvatica*) in tvori združbo, ki se imenuje *Omphalodo-Fagetum* s.lat. oziroma dinarski jelovo-bukov gozd. foto: Al Vrezec

Plavček (*Rana arvalis*)

Ob prvi otoplitvi v drugi polovici marca se pojavijo bleščeče modri samci plavčka, ki se nagnetijo v luže in se kot razglašen zbor oglašajo s svojim zamolklim kvakanjem. Že nekaj ur kasneje se iz blata, kjer so prezimovale, izkopljejo samice rjavih varovalnih barv in odhitijo v smeri samčjega kvakanja. Takoj ko samec zagleda samico, jo zgrabi v paritveni objem. Samica začne odlagati jajčeca v mrestu, samec pa jih sproti oplojuje in vidno izgublja gizdavo modro barvo. Plavčke pri nas najdemo na obrobju Ljubljanskega barja, v Krakovskem gozdu in v mrtvicah ob Muri. foto: Tomi Trilar

na travniku

Rdečenoga postovka (*Falco tinnunculus*)

Prvi selivci se pričnejo na spomladanski selitvi pri nas pojavljati že konec marca, višek preleta pa se začne proti koncu aprila do sredine maja. Rdečenoge postovke se v spomladanskem obdobju selijo iz južne Afrike prek naših krajev do svojih gnezdišč v srednji in vzhodni Evropi. Vidimo jih navadno v jatah do deset in včasih celo več sto osebkov. V Sloveniji so najpogostejše na Cerkniaškem jezeru, Ljubljanskem barju, Krškem polju in na Črehtah ob zbiralniku Medvedce. V hladnih jutrih navadno posedajo po drevesih in električnih žicah. S toplim soncem pa se pričnejo poditi po zraku za večjimi letečimi žuželkami. foto: Anže Kacin

okoli našega doma

Grilček (*Serinus serinus*)

Spomladi se na naše vrtove iz svojih južноеvropskih prezimovališč vrnejo grilčki. Prav kmalu se pričnejo samci v bližini žive meje šopiriti in drobiti svojo cingljajočo pesem. Ob tem lahko kakor metulji poletijo v zrak in v počasnem letu spet pristanejo na vidno pevsko mesto. Samica si ob blagovčnih samčevih napevih zgradi skodeličasto gnezdo na zunanji veji grma ali nižjega drevesa, dovolj upogljivi, da se nanj ne more usesti stikljiva vrana ali se po njem priplaziti požrešna mačka. Ta kanarček slovenske zemlje nas bo s svojim svatovskim razkazovanjem na vrtu razveseljeval še vse do poletnih mesecev. foto: Tone Trebar

Pomladanski zemeljski čmrlj (*Bombus terrestris*)

Prva močnejša spomladanska otoplitev predrami čmrlje. Opazimo jih, ko začnejo obiskovati pomladansko cvetje. To so izključno samo matice, ki so se izlegle preteklo poletje, se parile in nato v zemlji ali kje drugje prezimile. Po nekajdnevem hranjenju na cvetovih jih lahko opazujemo pri iskanju mesta za gnezdenje. Takrat letijo nizko nad tlemi, stikajo za luknjami in se ne menijo za cvetove. Zaradi sprememb v kmetijstvu danes čmrlji vedno težje najdejo primerno mesto za gnezdenje. Pomagamo jim lahko z nameščanjem posebnih gnezdilnic za čmrlje. foto: Danilo Bevk

Beloprski jež (*Erinaceus europaeus*)

Pomladna otoplitev iz zimskega sna predrami tudi beloprsega ježa, ki se s praznim želodcem odpravi iskat hrano. Samci so pri tem še nekoliko bolj neugnani, saj jim poleg hrane dišijo tudi pravkar prebujene samice. Neredko na svojih nočnih potepih zaidejo na ceste, kjer oslepljeni od avtomobilskih žarometov storijo bridek konec. Ponoči jih zanese tudi na vrtove, kjer stikajo za deževniki, polži pa tudi kakšnim ostankom sadja in podobno. Po Sloveniji je razširjen beloprski jež, medtem ko v zahodni Sloveniji v okolici Nove Gorice na vrtove priroma tudi rjavoprski jež (*E. europaeus*). foto: Al Vrezec